

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2014. gada 17. jūlijā *

Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Direktīva 2008/115/EK — Kopīgi standarti un procedūras attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi — 16. panta 1. punkts — Turēšana apsardzībā izraidīšanas nolūkā — Turēšana apsardzībā soda izciešanas iestādē — Iespējas neesamība izvietot trešo valstu valstspiederīgos īpašās aizturēšanas telpās — Šādu telpu neesamība federālajā zemē, kurā trešās valsts valstspiederīgais ir aizturēts

Apvienotās lietas C-473/13 un C-514/13

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesgerichtshof* un *Landgericht München I* (Vācija) iesniedza ar 2013. gada 11. jūlija un 26. septembra lēmumiem, kuri Tiesā reģistrēti attiecīgi 2013. gada 3. septembrī un 8. oktobrī, tiesvedībās

Adala Bero

pret

Regierungspräsidium Kassel (C-473/13)

un

Ettayebi Bouzalmate

pret

Kreisverwaltung Kleve (C-514/13).

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], priekšsēdētāja vietnieks K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji A. Ticiano [*A. Tizzano*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], A. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*] un M. Safjans [*M. Safjan*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], Dž. Arestis [*G. Arestis*] (referents), J. Malenovskis [*J. Malenovský*], D. Švābi [*D. Šváby*], K. Vajda [*C. Vajda*] un S. Rodins [*S. Rodin*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

nemot vērā rakstveida procesu un 2014. gada 8. aprīļa tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – vācu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *A. Bero* vārdā – *P. Fahlbusch*, *Rechtsanwalt*,
- *E. Bouzalmate* vārdā – *G. Meyer* un *H. Habbe*, *Rechtsanwälte*,
- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze*, pārstāvis,
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. de Ree*, *M. Bulterman* un *H. Stergiou*, pārstāves,
- Zviedrijas valdības vārdā – *L. Swedenborg* un *A. Falk*, pārstāvji,
- Šveices valdības vārdā – *D. Klingele*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *G. Wils* un *M. Condou-Durande*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2014. gada 30. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 16. panta 1. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvā 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 98. lpp.).
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti, pirmkārt, tiesvedībā starp *A. Bero* un *Regierungspräsidium Kassel* (Kaseles pilsētas reģionālā padome) un, otrkārt, tiesvedībā starp *E. Bouzalmate* un *Kreisverwaltung Kleve* (Klēves pilsētas apgabals) par lēmumu viņus aizturēt izraidīšanas nolūkā tiesiskumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2008/115 preambulas 2., 6., 16. un 17. apsvērumā ir paredzēts:

“(2) Briseles Eiropadome 2004. gada 4. un 5. novembrī aicināja izstrādāt ar kopīgiem standartiem pamatotu efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, lai personas atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu cilvēktiesības un cieņas neaizskaramību.

[..]

(6) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka trešo valstu valstspiederīgo nelikumīgu uzturēšanos pārtrauc, izmantojot taisnīgu un pārskatāmu procedūru. Saskaņā ar ES tiesību aktu pamatprincipiem lēmumi atbilstīgi šai direktīvai būtu jāpieņem, katru gadījumu izskatot atsevišķi un pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, norādot, ka būtu jāņem vērā ne tikai tie apsvērumi, kas saistīti ar nelegālu uzturēšanos. [..]

[..]

- (16) Aizturēšanai izraidīšanas nolūkā no izmantojamo līdzekļu un mērķu viedokļa būtu jābūt ierobežotai un saistītai ar proporcionalitātes principu. Aizturēšana ir pamatota tikai, ja jāsaprot, ka atpakaļnosūtīšanai vai jāīsteno atgriešanas process un ja vajāku piespiedu līdzekļu izmantošana nebūtu pietiekama.
- (17) Trešo valstu valstspiederīgajiem, kurus tur apsardzībā, būtu jānodrošina humāna un cieņpilna attieksme, ievērojot viņu pamattiesības saskaņā ar starptautiskiem un valsts tiesību aktiem. Neskarot sākotnēju aizturēšanu, ko veic tiesībaizsardzības iestādes un ko reglamentē valsts tiesību akti, turēšana apsardzībā parasti būtu īstenojama šim nolūkam īpaši paredzētās telpās.”

4 Minētās direktīvas 1. pantā, kura nosaukums ir “Priekšmets”, ir noteikts šādi:

“Šajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības.”

5 Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 4. panta 3. punktu šī direktīva neierobežo dalībvalstu tiesības pieņemt vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgāki personām, uz kurām tie attiecas, ar nosacījumu, ka šādi noteikumi atbilst šai direktīvai.

6 Šīs pašas direktīvas 15. pantā ar nosaukumu “Turēšana apsardzībā” ir noteikts:

“1. Ja vien konkrētajā gadījumā nav iespējams efektīvi piemērot citus pietiekamus, bet vajākus piespiedu līdzekļus, dalībvalstis var aizturēt un turēt apsardzībā tikai to trešās valsts valstspiederīgo, kam paredzēts piemērot atgriešanas procedūras, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu, jo īpaši tad, ja

- a) pastāv bēgšanas iespējamība vai
- b) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais izvairās no atgriešanas vai izraidīšanas procesa vai traucē tā sagatavošanu.

Ikviens turēšana apsardzībā ir iespējami īsa, un tā turpinās tikai tik ilgi, kamēr veic izraidīšanas pasākumus, un to izpilda ar pienācīgu rūpību.

[..]

5. Turēšana apsardzībā ir spēkā tik ilgi, kamēr saglabājas 1. punktā noteiktie apstākļi un kamēr tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu sekmīgu izraidīšanu. Katra dalībvalsts nosaka ierobežotu turēšanas apsardzībā laika posmu, kas nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus.

6. Dalībvalstis nedrīkst pagarināt 5. punktā minēto termiņu, izņemot pagarinājumu uz ierobežotu laika posmu, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nepārsniedz papildu divpadsmit mēnešus gadījumos, ja neatkarīgi no to pamatotiem centieniem izraidīšanas procedūra varētu ieilgt šādu iemeslu dēļ:

- a) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais atsakās sadarboties vai
- b) kavējas vajadzīgo dokumentu saņemšana no trešām valstīm.”

- 7 Direktīvas 2008/115 16. panta ar virsrakstu “Turēšanas apsardzībā apstākļi” 1. punktā ir paredzēts:

“Turēšanu apsardzībā parasti īsteno īpašās aizturēšanas telpās. Ja dalībvalsts nespēj nodrošināt uzturēšanos īpašās aizturēšanas telpās un ir spiesta izmantot cietuma telpas, aizturētos trešo valstu valstspiederīgos nošķir no parastiem ieslodzītiem.”

Vācijas tiesības

- 8 2004. gada 30. jūlija Likuma par ārvalstnieku uzturēšanos, nodarbinātību un integrāciju Vācijas Federatīvās Republikas teritorijā (*Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet* (BGBl. 2004 I, 1950. lpp.)), kurā veikti grozījumi (BGBl. 2011 I, 2258. lpp.) un ar kuru transponēts Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkts, 62.a panta 1. punktā ir noteikts:

“Turēšanu apsardzībā saistībā ar izraidīšanu parasti īsteno īpašās aizturēšanas telpās. Ja federālajā zemē nav īpašu aizturēšanas telpu, turēšanu apsardzībā var veikt šīs federālās zemes soda izciešanas iestādēs; šādos gadījumos saistībā ar izraidīšanu apsardzībā turētās personas nošķir no citiem ieslodzītajiem. [..]”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-473/13

- 9 *A. Bero*, kura atbilstoši iesniedzējtiesas norādītajam, iespējams, ir Sirijas pilsoņe, iesniedza patvēruma pieteikumu Vācijā. Tā kā šis pieteikums tika noraidīts, Ārvalstnieku iestāde lūdza *Amtsgericht Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas Pirmās instances tiesu] viņu izraidīt no Vācijas teritorijas. Šī tiesa 2011. gada 6. janvārī piemēroja turēšanu apsardzībā, lai nodrošinātu attiecīgās personas izraidīšanu, līdz 2011. gada 17. februārim. Pret šo lēmumu celto prasību *Landgericht Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas Apgabaltiesa] noraidīja.
- 10 Tā kā Vācijā federālajām zemēm ir pienākums izpildīt paturēšanas apsardzībā izraidīšanas nolūkā pasākumus, Hesenes federālā zeme *A. Bero* turēšanu apsardzībā īstenoja Frankfurtes soda izciešanas centrā, kas ir parasta sodu izciešanas iestāde. Šajā ziņā iesniedzējtiesa precizē, ka atšķirībā no šīs dalībvalsts citām federālajām zemēm Hesenes federālajā zemē nav specializētu aizturēšanas telpu Direktīvas 2008/115 nozīmē.
- 11 2011. gada 2. februārī *A. Bero* tika atbrīvota pēc tam, kad Hesenes federālās zemes Smagu gadījumu komisijai tika iesniegts pieteikums. Ar savu apelācijas sūdzību, kas iesniegta iesniedzējtiesā, viņa lūdz, lai tiktu konstatēts, ka ar *Amtsgericht Frankfurt am Main* lēmumu paturēt viņu apsardzībā un ar *Landgericht Frankfurt am Main* lēmumu noraidīt viņas sūdzību ir tikušas pārkāptas viņas tiesības.
- 12 *Bundesgerichtshof* [Federālā Augstākā tiesa] uzskata, ka tās izskatāmā strīda risinājums ir atkarīgs no Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta interpretācijas.
- 13 Šādos apstākļos *Bundesgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai no [..] Direktīvas 2008/115 [..] 16. panta 1. punkta dalībvalsts pienākums turēšanu apsardzībā saistībā ar izraidīšanu parasti īsteno īpašās aizturēšanas telpās izriet arī tad, ja šādas telpas pastāv tikai daļā šīs dalībvalsts federālo zemju, bet nepastāv citās federālajās zemēs?”

Lieta C-514/13

- 14 *E. Bouzalmate*, Marokas pilsonis, 2010. gada 24. septembrī prettiesiski ieradās Vācijā un šī paša gada 8. oktobrī lūdza piešķirt bēgļa statusu.
- 15 Ar 2012. gada 12. janvāra lēmumu, kas kļuva par galīgu un izpildāmu 2012. gada 25. janvārī, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federālā migrācijas un bēgļu lietu pārvalde) noraidīja šo pieteikumu un uzdeva ieinteresētajai personai nedēļas laikā pēc lēmuma paziņošanas atstāt Vācijas teritoriju, pretējā gadījumā paredzot viņa nogādāšanu atpakaļ uz viņa izcelsmes valsti. 2012. gada 2. martā Geldernas [*Geldern*] pilsēta (Klēves apgabals), kurai tika uzticēts *E. Bouzalmate*, uzskatīja, ka viņš bija pametis šo pilsētu bez jaunas zināmas adreses.
- 16 *E. Bouzalmate* tika aizturēts 2013. gada 25. martā, un šī paša gada 9. aprīlī *Amtsgericht München* [Minhenes Pirmās instances tiesa] viņam saistībā ar nelikumīgu uzturēšanos piemēroja brīvības atņemšanas sodu uz pieciem mēnešiem nosacīti. Pēc atbrīvošanas no pagaidu aizturēšanas iestādes ieinteresētā persona nav ieradies ne *Landratsamt Kleve* Ārzemnieku lietu pārvaldē (Klēves apgabala administratīvā iestāde), ne kādā citā iestādē.
- 17 2013. gada 13. jūlijā *E. Bouzalmate* atkal tika aizturēts Minhenē, un ar šī paša gada 26. jūlija lēmumu *Amtsgericht München* uzdeva izraidīšanas nolūkā viņu paturēt apsardzībā uz laiku, kas nepārsniedz desmit nedēļas, skaitot no 2013. gada 14. jūlija, t.i., vēlākais, līdz 2013. gada 21. septembrim.
- 18 Pēc pašnāvības mēģinājuma 2013. gada 12. septembrī *E. Bouzalmate* tika ievietots psihiatriskajā klinikā. Ņemot vērā šo situāciju, *Landratsamt Kleve* Ārvalstnieku lietu pārvalde atcēla datumu, kas paredzēts viņa izraidīšanai, t.i., 2013. gada 16. septembri.
- 19 Tā kā *E. Bouzalmate* psihiatriskā ārstēšana beidzās 2013. gada 20. septembrī, *Amtsgericht München*, kurai tika iesniegts jauns *Landratsamt Kleve* pieteikums, ar tās pašas dienas lēmumu uzdeva *E. Bouzalmate* paturēt apsardzībā Minhenes soda izciešanas iestādes īpašajā daļā, kas paredzēta personām tādā pašā situācijā, līdz brīdim, kad būs iespējams viņu izraidīt, vēlākais, līdz 2013. gada 19. oktobrim.
- 20 *E. Bouzalmate* cēla *Landgericht München I* prasību par *Amtsgericht München* lēmumu.
- 21 Vēloties saņemt atbildi uz jautājumu par personu, uz kurām attiecas Direktīva 2008/115, izvietošanu īpašās aizturēšanas telpās, kas paredzētas Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktā, *Landgericht München I* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:
- “Vai no [...] Direktīvas 2008/115 [...] 16. panta 1. punkta izriet dalībvalsts pienākums turēšanu apsardzībā izraidīšanas nolūkā parasti īstenot īpašās aizturēšanas telpās arī tad, ja šādas telpas pastāv tikai daļā šīs dalībvalsts federālā sadalījuma vienību, bet nepastāv tajā daļā, kurā saskaņā ar šīs dalībvalsts federālo sadalījumu reglamentējošajiem noteikumiem tiek īstenota aizturēšana?”
- 22 Pēc iesniedzējtiesas lūguma norīkotā Tiesas palāta ir izskatījusi nepieciešamību šai lietai piemērot steidzamības tiesvedību, kas ir paredzēta Reglamenta 107. pantā. Minētā palāta pēc ģenerāladvokāta uzklaušanās nolēma šo lūgumu noraidīt.
- 23 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2013. gada 22. oktobra rīkojumu lietas C-473/13 un C-514/13 rakstveida, mutvārdu procesā un galīgā sprieduma taisīšanai tika apvienotas.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 24 Ar saviem jautājumiem iesniedzējtiesas būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij principā trešo valstu pilsoņi, kuri uzturas [valstī] nelikumīgi, izraidīšanas nolūkos ir jāpatur apsardzībā šīs dalībvalsts īpašās aizturēšanas telpās, lai gan šai dalībvalstij ir federāla struktūra un federālajai zemei, kuras kompetencē ir lemt par šādu izvietošanu un to izpildīt saskaņā ar valsts tiesībām, nav šādu aizturēšanas telpu.
- 25 Vispirms ir jānorāda, ka Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta pirmajā teikumā ir paredzēts princips, saskaņā ar kuru trešo valstu pilsoņu, kas uzturas [valstī] nelikumīgi, paturēšana apsardzībā izraidīšanas nolūkos tiek īstenota šīs dalībvalsts īpašās aizturēšanas telpās. Šīs tiesību normas otrajā teikumā ir paredzēta atkāpe no šī principa, kas kā tāda ir jāinterpretē šauri (šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Kamberaj*, C-571/10, EU:C:2012:233, 86. punkts).
- 26 Kā ir norādījusi Vācijas valdība, Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta otrais teikums nav identiski formulēts visās valodu redakcijās. Šīs tiesību normas vācu valodas redakcijā ir paredzēts, ka, “ja dalībvalstij nav īpašu aizturēšanas telpu un tā ir spiesta izmantot cietuma telpas, aizturētos trešo valstu valstspiederīgos nošķir no parastiem ieslodzītiem”. Citu valodu redakcijās šajā tiesību normā nav norādes uz īpašu aizturēšanas telpu neesamību, bet uz to, ka dalībvalsts “nevar” izvietot šādas valstspiederīgos šādās telpās.
- 27 Vācijas valdība uzskata, ka šīs Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta otrā teikuma pēdējās minētās valodu versijas sniedz valsts iestādēm plašāku rīcības brīvību salīdzinājumā ar to, kas izriet no vācu valodas versijas, līdz ar ko neiespējamība izvietot attiecīgos trešo valstu valstspiederīgos īpašās aizturēšanas telpās varētu būt arī saistīta ar to, ka dalībvalsts federālajā zemē, kura saskaņā ar valsts tiesībām ir atbildīga par turēšanas apsardzībā pasākumu īstenošanu, nepastāv īpašās aizturēšanas telpas.
- 28 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka pienākums, kas paredzēts Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktā, parasti īstenot turēšanu apsardzībā īpašās aizturēšanas telpās, ir jāpilda valstīm kā tādām, nevis atkarībā no dalībvalstu attiecīgās administratīvās vai konstitucionālās struktūras.
- 29 Līdz ar to valsts iestādēm, kurām ir uzticēts piemērot valsts tiesību aktus, ar kuriem ir transponēts Direktīvas 2008/115 16. pants, ir jāspēj īstenot turēšana apsardzībā īpašās aizturēšanas telpās.
- 30 Tādējādi, lai gan valsts tiesību aktu, ar kuriem transponēta Direktīva 2008/115, piemērošana dalībvalstī ir uzticēta federālajām iestādēm, tas, ka noteiktās federālajās zemēs kompetentajām iestādēm ir iespēja īstenot šādu izvietošanu, nevar būt attiecīgās dalībvalsts veikta Direktīvas 2008/115 pietiekama transponēšana, ja citām šīs valsts federālajām zemēm nebija šādas iespējas.
- 31 Šī Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta interpretācija tomēr nenozīmē, ka tādai dalībvalstij kā Vācijas Federatīvā Republika, kurai ir federāla struktūra, ir pienākums izveidot īpašās aizturēšanas telpas katrā federālajā zemē. Tomēr ir jāgarantē, it īpaši saskaņā ar administratīvās sadarbības nolīgumiem, ka federālās zemes kompetentās iestādes, kurām nav šādu telpu, var izvietot trešo valstu valstspiederīgos, kas gaida izraidīšanu, īpašās aizturēšanas telpās, kas izvietotas citās federālajās zemēs.
- 32 Šajos apstākļos uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij principā trešo valstu pilsoņi, kuri uzturas [valstī] nelikumīgi, izraidīšanas nolūkos ir jāpatur apsardzībā šīs dalībvalsts īpašās aizturēšanas telpās, lai gan šai dalībvalstij ir federāla struktūra un federālajai zemei, kuras kompetencē ir lemt par šādu izvietošanu un to izpildīt saskaņā ar valsts tiesībām, nav šādu aizturēšanas telpu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 33 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij principā trešo valstu pilsoņi, kuri uzturas [valstī] nelikumīgi, izraidīšanas nolūkos ir jāpatur apsardzībā šīs dalībvalsts īpašās aizturēšanas telpās, lai gan šai dalībvalstij ir federāla struktūra un federālajai zemei, kuras kompetencē ir lemt par šādu izvietošanu un to izpildīt saskaņā ar valsts tiesībām, nav šādu aizturēšanas telpu.

[Paraksti]